

Nazım 'a yazılmış bir mektubun 3. Ve 4. sayfaları: (4.mektup)

Sayfa 3

(Jerminal)'i neden ümitsiz -bedbin- bir kitap bulduğumu hala düşünüyorum. Halbuki son pasajında (Zola) var kuvvetiyle ümitli şeyler yazmak istemiş. [Hüsamet'in Bozok bilhassa bu pasajı bir yazısında pek methetmişti. Lakin ben zannediyorum ki kitabın nescinde ümit yok. Bu beni "Sağırdere" için çok üzüyor. Biliyoruz ki realiteyi olduğu gibi vermek realist eser yazmak değildir. Asıl mühim olan şey: muayyen bir hedefe doğru hayatı terkip ve inşa etmek. Raşit Kemalî kardeşimin "Sağırdere" deki Murat hakkında beni pek sevindiren bir sözü var: (Silikçe) diyordu. Murat'ı silik -hatta pasif- bırakmaya şuurla gayret ettim. Bu tip, senin (Kablet Tarih) romanına soktuğun mahpustan gelen anarşistin daha müspet bir benzeridir ve biliyorsun uydurmadır. Onunla konuşurken fena halde sıkıntı çekiyorum. Ama bir taraftan lazım olduğuna da eminim. [Şimdi bu kitabı hemen neşretmek istemediğini düşündükçe tren pasajına bir başka tip daha koymadığıma üzüldüm. Bunu sonra mutlaka ilave edeceğim. Biz Çankırı'dan buraya gelirken -Doktor Hikmet şahidimdir- Karabük fabrikasından ihtiyar -dişleri dökülmüş, sıtmal- bir usta ile Irmak istasyonuna kadar beraber gelmiştik. Benim "Sağırdere" ye asıl ümit havasını verecek adam o ihtiyardı. Bizimkilerden o da, tıpkı bizim gibi, şuurla (bizimkiler) diye bahsediyordu. Bir taşra şehri mahpushanesinde bir buçuk seneye yakın beraberce kaybolduktan sonra o sevimli (baba) ya birden bire rastlamak benim için etli kemikli -dişsiz ve sıtmal olsun umurumda değil- bir ümit olduydu. Bütün ömrümde ben ümidi bu kadar güzel, sevimli ve yakıncacık hiç görmemiştim. "Sağırdere" den Murat'ı tamamıyla çıkarabilirim. Eğer birkaç cümle ile senin kara sakallı (habîs)in karşısına bu adamı oturtabilirsem ama büsbütün uydurma yaptığımdan da yavaş yavaş şüpheleniyorum. Galiba Anadolu'yu henüz tanımaya başladık. Burada bizim hakkımızda öyle muhayyirü'l-ukul hikayeler dinledim ki iftiharla göğsüm kabardı. Hemen hemen her mahalle kendisinden böyle adlı adınca namuslu bir delikanlı yetiştirdiği için övünüyor. (Akıllı idi ve haklı idi.) diyorlar. Bu delikanlılar tam manasıyla şuurlu inkılapçılar değillerse de hakkımızda öyle güzel bir nam bırakmışlar ki ben şuyum dediğim zaman onların saçıp savurdıkları büyük hürmet beni hemen çeviriyor. Bir tanesi için bak nasıl

4. sayfa

bir macera dinledim: [halkevinde ileri geri konuşuyorlar, nutuk veriyorlarmış. O da sizdendi. Şimdi kim bilir nerededir. Daha o zaman yirmi yaşında var yoktu. Kürsüye sıçradı. Doğru lafları böyle senin gibi söylemeye başlamıştı, ortalık karıştı. Mahşer... Kıyamet... Polisler "Durun! Susturun!" der, millet "Söyleyecek... İsteriz!" der. Alkış ki, göklere çıkıyor. Nihayet tutup götürdüler. Gözlerimle gördüm. -Belki de gözleriyle gördüğü yalandır. Ne ehemmiyeti var: -Millet yola düştü:"Elimizi üstüne sürelim. Elimiz, kırk yılda bir namuslu bir adama değsin. Sonunda isterlerse bizi hep gazlayıp yaksınlar!" diye birbirimizi çiğnedik.]

Ümit taşların altında, kahve peykelerinde, yeşil iş başı tulumlarının yamalı esnaf poturlarının, ve kıldan köylü abasının içinde çok. Binaenaleyh ümitli romanlar yazmaktan korkmamalı.

(Jerminal)i okuduktan sonra yüreğime çöken sıkıntıyı def etmek için, ne yapacağımı şaşırdığım sırada büyük Gorki imdadına yetişti. (Benim Üniversitelerim) isimli kitabını getirdiler. Bir solukta, yatağıma bile yatmaya üşenerek okudum. Hemen bitirdim. [Gorki'nin bu eseri neden "şiir" olarak yazmayı münasip gördüğünü anlayamadım. Ne güzel bir roman olurdu.]

Şimdi içime bir korku geliyor. Acaba benim "Sağırdere" de okunduktan sonra hazmedilmek için böyle güzel bir kitap mı lazım olacak?

Bana gönderdiğin şiir parçasının sonu şöyledir: - Ben mi? Hayır ben! -Ay ışığında - Karanlık bir istasyona girdi - Karanlık bir tren.

Söylediğin tashihleri yaptım. Şiirin devamını heyecanla bekliyorum.

Avukat İsmail Hakkı Bey’de bunu okumak istiyor. Halbuki ben birinci kitabı sen bana tamam olarak gönderdikten sonra perakendeleri Sinop’a göndermek niyetindeyim.

İstedğin kitaplardan Jerminal’le Lady Chatterley’in Aşık’ını gönderiyorum. Gorki’nin bana gönderdiğiniz kitabı galiba Aşk Rüyası değil, Mayıs Gecesi’ydi. Budala ile bunu Nuri Tahir’lere yollamıştım. Oradan iste... Sarı Esirler bana hiç gelmedi. O kadının bir kitabını daha okumayı pek arzu edemiyorum.

Nazım’a yazılmış bir mektubun 5. Ve 6. sayfaları: (4.mektup)- farklı bir mektuptan

5 sayfa

düşer gibi olacaktı. Yani tahteşşuurda daima işleyen bir meselenin dalğınlık anlarında şuuru iterek birden bire ortaya çıkıvermesi gibi.

12- Zaten bu kitapta köylü psikolojisini hareketlerle verirken birbirine benzeyen iki ayrı hareketin müteakabil tesirlerini hiç ihmal etmedim. Birincisinin müphem bir tedaisi ikinci ve daha mühim bir hadiseyi -bu tedai fevri müessirisi oluyor- meydana getiriyor. Burada hayat, bir parçada fikri sabitlerden, eski göreneklerden, ibaret sayılabilir. [Tabii bunlar oldukça yeni bir şekil içindedirler]. Velhasıl insanlar sanki muayyen merhalelere sarsak atlamalarla geçiyorlar.

En iyisi senin dediğin gibi üçüncü kitabı bekleyelim. O zaman tekrar konuşuruz.

Geçen mektubunda bana Emin Bey’in mektubu yerine, benim mektubu yollamıştın. Ben de onu ve cevabı bir arada gönderdim. Bu herhalde zayi oldu. (Postaya gönderdiğim herif galiba on kuruşa tamah ederek bir top attı) Hep kabahat benim tembelliğimde. Posta pullarım bitti. Yeniden aldırmadım. Bu arada..... (sayfanın bu kısmı yırtılmış) olacaktır. Çocuklara yazarsan

6. sayfa

gönderdiğin on lirayı aldım. Teşekkür ederim.

Anadolu Destanı meselesini iyice düşündüm. Bu kitap heyet-i umumiyesiyle Piraye’nin malıdır. Ancak ona danışmalısın. Herhalde bu hususa dair sen de, ben de ben de bir karar veremeyiz. Eğer hepsini -pek az bir rötuşla- basabilselerdi mesele yoktu.

Ama muhteremlerin Anadolu Destanı’na hiçbir suretle ihtiyaç görmediklerine de bir taraftan kaniyim. Padişah Efendimize karşı öyle bir zafer kazandıkları için yavaş yavaş vicdan azabı duymaya bile başladıklarını seziyorum. Allahları hepsini beter etsin!

Ben de senin hissettiğin sevinçleri aynen hissetmekteyim. Faşist gazetelerimizi okumak gittikçe zevkli oluyor: “harp mihver için henüz kaybolmuş sayılmaz. İlkbahar taarruzu ile şarktaki düşmanı yere serdiler mi, vaziyet tekrar düzelebilir.” Ey ümit! Sen bazen ne kepaze bir şeysin: “Rommel ne güzel kaçtı. Olursa bu kadar olur canım. Harp tarihinde emsali görülmemiştir. İngilizler akılları varsa Tunus’a hücum etmezler. Hücum ederlerse, dinim dünya hakkı için Rommel gene kaçır. Gene kaçdıymıydı demokrasiler hapı yutarlar. -Hüseyin Emir Erkilet- Askeri İhtisas Makalesi.